

УДК 378.015.3:159.942:7

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Олена Зубарєва

кандидат філософських наук,

доцент кафедри музики і хореографії

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»м.

Слов'янськ, Україна

ORCID ID 0000-0002-8522-821X

zuolg2502@gmail.com

Анотація. У статті проведено теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми можливостей різних видів мистецтва у формуванні емоційної сфери здобувача початкової освіти. У зв'язку з чим автор показує специфіку мистецтва в емоційному впливі на учня початкової школи і пов'язаний з ним механізм виховного впливу. Розкрито сутність понять «емоції», «емоційна сфера». Висвітлюються психолого-педагогічні умови, щоб забезпечити емоційний розвиток здобувачів початкової освіти засобами мистецтва. Зазначені функції що виконує мистецтво, впливаючи на емоційну сферу здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: емоції; емоційна сфера; емоційний відгук; емоційний інтелект; емоційна грамотність; естетичне сприйняття; мистецтво; педагогічний процес.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Мистецтво робить наш світ прекраснішим, надихає, виховує естетично, вчить бачити і відчувати. Саме діти сприймають світ по-особливому, тонко, у них багата уява і фантазія, їхня емоційна сфера налаштована на творчість. Саме свобода творчого прояву на уроці дає змогу дитині бути самою собою, вільною у своїх судженнях. Мистецтво має позитивний вплив, зачіпає найтонші струни почуттів маленької людини. Мистецтво існує в конкретних своїх видах: література, театр, образотворче мистецтво, музика, живопис, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво, цирк, художня фотографія, кіно, телебачення тощо. Різноманітність видів мистецтва дає можливість естетично освоювати світ у всій його складності та багатстві. Образи, створені мистецтвом, доступні для запам'ятовування, збагачують емоційний світ дитини.

Оскільки розвиток сучасного суспільства передбачає формування ініціативної, активної, самостійної, творчо орієнтованої особистості, то одним із джерел розвитку такої особистості виступає емоційна сфера. Світ почуттів та емоцій, як і інші форми психічної діяльності, є способом відображення об'єктивного світу і людини в ньому, є багатогранною і до кінця не вивченою сферою. Вираження емоцій, емоційний відгук є важливими компонентами гармонійного та повноцінного розвитку учня початкової школи. Естетичне

сприйняття розвиває людину для активної естетичної життєдіяльності, що дозволяє їй правильно оцінювати навколишню дійсність, виділяти прекрасне в навколишньому світі. Естетичне сприйняття служить основою пізнання світу, дозволяючи відчувати при цьому почуття задоволення чи незадоволення, викликає різні емоції. Естетичне сприйняття різних видів мистецтва має емоційний компонент, що містить емоційний відгук, позитивну емоційну реакцію на естетичне явище, ситуацію, об'єкт; співпереживання; спостережливість. Взаємозв'язок різних видів мистецтва та видів художньої діяльності, сприяє залученню дитини до світу мистецтва на основі єдиних законів художнього сприйняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою проблеми є роботи присвячені взаємозв'язку мистецтв Т. Адорно, А. Шопенгауера, О. Шпенглера. Творчу єдність видів мистецтв, їх синтез, взаємодію, тенденції розвитку загальної художньо-мистецької освіти в Україні досліджували українські вчені І. Зязюн, Л. Любарська, Л. Масол, Н. Миропольська, Б. Неменський, О. Отич, М. Резніченко, О. Рудницька, Г. Шевченко, Н. Фоміна та ін. В цих роботах наголошується на відмінності вивчення мистецьких дисциплін від інших освітніх дисциплін, зазначено, що мистецькі твори звернені до сенсорної сфери дитини, її емоцій та почуттів.

Аналіз навчальних програм «Мистецтво» показав, що у змісті предметів «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво» реалізується інтеграція різних видів мистецтв та художньої діяльності. Існує єдиний механізм сприйняття творів мистецтва, в якому значним етапом є виникнення емоційного відгуку та розвиток емоційної чуйності. Можливості інтегрованої художньої діяльності у розвитку емоційної сфери учня початкової школи відзначають автори Л. Ващенко, О. Гайдамака, Л. Масол, О. Колотило, Г. Кізілова, Н. Лемешева, О. Лобова, Т. Рубля, І. Мед, Т. Щеглова, О. Щолокової та інші. Запропонований у програмі інтегрований підхід активізує художньо-образне, асоціативне мислення, сприяє розвитку креативності, дає можливість розвинути емоційну чуйність, інтуїцію тощо, і, найперше, сформувані в процесі практичної діяльності предметні мистецькі компетентності. Питанням розвитку емоційного відклику на музику та емоційної чуйності присвятили свої роботи О. Весна, Н. Коврига, Т. Комарова, Т. Котик, Н. Котяхова, І. Лисенкова, О. Мельник, Е. Носенко, І. Рожко та ін. Також особливості емоційного розвитку досліджували О. Просіна, О. Прядко, Я. Рейковський, О. Цурка та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Молодший шкільний вік є сензитивним у розвитку емоційної сфери. Цей період характеризується особливою емоційною вразливістю, сприйнятливістю,

чуйністю. Тому одним з провідних завдань всебічного розвитку дитини виступає розвиток емоційної сфери здобувача початкової освіти засобами мистецтва. Мета дослідження – теоретичне обґрунтування емоційного розвитку молодшого школяра засобами мистецтва.

Результати дослідження. У Державному стандарті початкової освіти виокремлено мистецьку освітню галузь та окреслено наступні напрями діяльності школярів:

1. Розвиток художньо-образного, асоціативного мислення в процесі художньо-творчої діяльності через образотворче, музичне та інші види мистецтва.

2. Пізнання мистецтва, інтерпретація художніх образів, досвід емоційних переживань, ціннісне ставлення до мистецтва.

3. Пізнання себе через художньо-творчу діяльність та мистецтво.

Запропоновані загальні результати навчання, які повинні мати здобувачі початкової освіти, а саме: учень аналізує, інтерпретує, оцінює мистецтво та обов'язковими результатами навчання здобувачів освіти повинні стати такі дії: дитина сприймає твори різних видів мистецтва й проявляє емоційно-ціннісне ставлення до них у різний спосіб: словами, рухами, мімікою, лініями, кольорами тощо (Державний стандарт початкової освіти, 2017).

Отже, входження дитини в світ мистецтва має починатися з емоційно-почуттєвого сприймання цілісності навколишнього світу, з одного боку, і з усвідомлення емоційного змісту твору мистецтва, з іншого. Завдяки художньо-образній формі мистецтва відбувається сильний емоційний вплив на психіку особистості, що сприяє розвитку її активності, спрямованої на творення краси в навколишньому світі. Емоції є джерелом діяльності, задоволення потреб, відображають суб'єктивне ставлення людини до навколишнього середовища та до своєї особистості. Емоційні переживання сприяють формуванню особистості.

Емоції – це фізіологічна реакція організму на події, людей, тобто все, що оточує людину. Емоційна реакція має своє «представництво» у гіпоталамічній ділянці, тобто під корою головною мозку. А оскільки підкіркові структури старіші, до кінця керуватись розумом над емоціями людині не вдасться (Цурка, 2018). Емоції (від фр. Emotion – «хвилювання», «збудження») – складний стан організму, що припускає тілесні зміни поширеного характеру – в диханні, пульсі, залозо-виділеннях тощо – і на ментальному рівні, стан збудження чи хвилювання, що позначається сильними почуттями, і зазвичай імпульсом щодо певної форми поведінки. Емоційність – це один із важливих компонентів у розвитку структури особистості дитини.

Психологічна та педагогічна науки підкреслюють величезну роль емоцій для всього ходу становлення психіки дітей, а також важливість розвитку вони емоційної саморегуляції. Серед зарубіжних психологів відомий своїми дослідженнями в галузі емоцій провідний польський психолог Януш Рейковський, який розробив теоретичну схему емоції. В основі цієї схеми лежить уявлення про емоції, як різновиди процесів психологічної регуляції діяльності, в яких можна виділити три головні компоненти: емоційне збудження, знак емоції та якість емоції. Я. Рейковський вважав, що емоційний процес виникає, як реакція на щось життєво важливе і викликає різноманітні зміни у тілесних функціях, у психічних процесах та діяльності суб'єкта загалом.

Розвиток емоційної сфери у дитячому віці є найважливішим чинником у формуванні здорової особистості. Адже розвиток дитини тісно взаємопов'язаний з її почуттями і переживаннями. Емоції, є «індикатором» стану дитини і впливають на її пізнавальні процеси та поведінку, визначаючи спрямованість її уваги, особливість сприйняття навколишнього світу, логіку суджень.

Мистецтво поєднує світ фантазії та реальності. Часто підсвідомі почуття та емоції легше викласти у творчості, ніж виразити у словесній формі. Тому останнім часом великої популярності набуває метод корекції емоційного стану за допомогою художньої творчості, або метод арттерапії.

У нашій країні та за кордоном стрімко зростає інтерес до застосування методів арттерапії у психології, освіті, у соціальній сфері та інших галузях. Для розвитку емоційної сфери молодших школярів застосовується арттерапія як метод невербальної експресії, вираження почуттів та емоцій. Згідно з численними дослідженнями вітчизняних та закордонних педагогів та психологів дитячий малюнок є своєрідним аналогом мови. Спілкування з мистецтвом, залучення здобувачів початкової освіти до художньо-естетичних цінностей – це глибоко емоційний процес, який ґрунтується на співпереживанні, спостережливості, творчій уяві. Впливаючи на емоційну сферу, мистецтво виконує комунікативну, регулятивну, катарсичну функції. Спільна участь дитини, її однолітків та педагогів у процесі створення художнього твору розширює її соціальний досвід, вчить адекватній взаємодії та спілкуванню у спільній діяльності, забезпечує корекцію порушень комунікативної сфери.

Фахівці наголошують на ролі арттерапевтичного процесу у підвищенні адаптаційних можливостей людини. Корекційні можливості арттерапії стосовно дітей із емоційними порушеннями мають величезний потенціал. У сучасних умовах шкільної освіти арттерапевтичний вплив мистецтва розрахований на охорону здоров'я в освітній практиці. Арттерапія має єдину мету – гармонійний розвиток дитини, розширення можливостей її соціальної адаптації за допомогою

мистецтва. Підтверджує це у своїй роботі О. Прядко: «Розвиненість емоційного інтелекту в учнів молодших класів сприяє зростанню їхньої навчальної успішності, здатності до концентрування уваги, покращує протікання мнемічних процесів.» (Прядко, 2021, с. 114).

Емоційний інтелект дозволяє бути розумним зі своїми почуттями (Цурко, 2018). Рівень сформованості емоційного інтелекту передбачає «емоційну грамотність» особистості і містить такі здібності: 1) розпізнавання власних емоцій; 2) оволодіння емоціями; 3) самомотивація; 4) розуміння емоцій інших людей (Просіна, 2018, с. 121).

Під час взаємодії з навколишнім світом дитина по-різному сприймає об'єкти дійсності та по-різному ставиться до них. Одні можуть викликати у неї позитивні емоції, а інші – негативні та на основі цього відбувається формування поведінкових реакцій. Позитивні емоції, такі як радість та довіра, дають дітям відчуття безпеки та надійності. Від інших емоцій їм погано, оскільки вони сигналізують про небезпеку та незадоволення. Гнів означає, що дитина зустрілася з перешкодою. Сум приводить до зниження активності і дає дітям час для того, щоб адаптуватися до втрати або розчарування. Страх спонукає дітей до захисту. Тепло та ласка кажуть дітям, що їх люблять та цінують. Будь-яка емоція чомусь вчить, тому дорослі повинні допомагати дітям розуміти власні емоції, уважно ставитися до почуттів інших людей і знаходити ефективні способи справлятися з різноманіттям емоцій. Діти можуть постійно відчувати протиборство різноспрямованих емоцій і якщо страх, тривожність стають провідними, то, як правило, вони починають грати роль спонукальної сили у конфліктній ситуації впливати на успішність дитини у навчальній діяльності. Постійні негативні переживання призводять до гіпертрофованого розвитку мотиву самозбереження, самоохорони. Стійкі негативні переживання є найнебезпечнішими у розвитку психіки дитини, перешкоджають розвитку активної внутрішньої позиції, заважають формуванню адекватної самооцінки. Емоції та почуття є відображенням реальної дійсності у формі переживань.

Ми можемо спостерігати проблеми в емоційній сфері учнів початкової школи. Такі діти бувають агресивними. Безумовно, у житті кожної дитини бували випадки, коли вона виявляла агресію, але, виділяючи цю групу, ми звертаємо увагу, перш за все, на ступінь прояву агресивної реакції, тривалість дії та характер можливих причин, що викликали афективну поведінку. Також є «некеровані», емоційно розгальмовані діти. Діти, що відносяться до цього типу, на все реагують занадто бурхливо: якщо вони висловлюють захоплення, то своєю експресивною поведінкою «заводять весь клас»; якщо вони страждають – їхній плач і стогін будуть занадто гучними. Або навпаки надто сором'язливі, вразливі,

боязкі, тривожні діти. Вони посоромляться голосно і явно висловлювати свої емоції, будуть тихо переживати свої проблеми, боячись привернути до себе увагу. Психологічними причинами виникнення емоційного неблагополуччя є особливості емоційно-вольової сфери дитини, зокрема порушення адекватності її реагування на зовнішній вплив, недостатньо розвинені навички самоконтролю поведінки, що створюють труднощі у формуванні у дитини адекватного образу світу, активної позиції, стійкості та рухливості щодо цього світу. Такі емоційні порушення згодом призводять до дезадаптації особистості. Емоційна сфера є важливою складовою у розвитку молодших школярів, оскільки жодне спілкування, жодна взаємодія не будуть ефективними, якщо його учасники неспроможні, по-перше, «читати» емоційний стан іншого, а по-друге, управляти своїми емоціями. Розуміння своїх емоцій та почуттів також є важливим. Для вирішення цих питань та для корекції емоційної сфери учнів початкової школи необхідно звернутися до сили мистецтва. Про позитивний вплив мистецтва в розвитку дитини вказував Л. Виготський, відзначаючи особливу роль мистецької діяльності як у розвитку психічних функцій так і у активізації творчих проявів дітей у різних видах мистецтва (музики, живопису, театру).

Сучасні психологія та педагогіка у пошуку ефективних засобів корекції дедалі більше орієнтуються на використання мистецтва у процесі навчання та виховання дітей, вказують на можливості мистецтва у корекції порушень розвитку. Так, заняття образотворчою діяльністю сприяє сенсорному розвитку дітей, формує мотиваційний бік їхньої продуктивної діяльності, сприяє диференціації сприйняття, дрібних рухів руки, що у свою чергу, впливає на розумовий розвиток. Творчість підвищує емоційний тонус дитини, супроводжує ефективну працю, виявляє такі почуття як радість або сум, переживання радості від того, що зробила або досягла дитина, з'являється почуття впевненості у своїх силах у своїх творчих здібностях. Мистецтво розвиває особистість, розширює загальний та художній світогляд дитини, реалізує пізнавальні інтереси дітей, дозволяє дитині відчувати світ у всьому його багатстві та різноманітті, а через художні види діяльності навчитися його перетворювати. Саме в цьому містяться корекційні можливості мистецтва, тому що воно є, з одного боку, джерелом нових позитивних переживань дитини, що породжує креативні потреби, способи їх задоволення в тому чи іншому виді мистецтва, а з іншого – засобом реалізації соціально-педагогічної функції мистецтва.

У сприйнятті естетичного об'єкта беруть участь майже всі психічні процеси особистості: відчуття, сприйняття, уява, мислення, воля, емоції. Саме поліфонія людської психіки, що проявляється в акті взаємодії особистості з мистецтвом та іншими естетичними предметами, найбільш повно відкриває

найбагатші можливості формування світогляду, моральних якостей, творчих здібностей особистості.

Дитячі емоції вимагають постійної зміни образів, швидких творчих експериментів та власних, не нав'язаних ззовні, відкриттів. Емоції дитини виникають через здібності кольоробачення, музичного слуху, фонематичних здібностей, творчої уяви, які повинні позначитися на культурі запитів та інтересів у сфері естетичних цінностей. Мистецтво дозволяє дитині переживати почуття прекрасного, розвиває та стимулює розвиток таких особистісних характеристик, як самосвідомість, мислення та воля. Творча діяльність учнів початкової школи – емоційно насичена, результативна, виконується з допомогою яскравих, привабливих матеріалів в образотворчому мистецтві та багатого та різноманітного музичного матеріалу, має у своєму розпорядженні великі можливості у збагаченні духовного світу дитини, сприяє розвитку її творчих здібностей.

У свою чергу творча уява та мислення залежать від розвитку сенсорної організації індивіда. Сенсорний апарат організму – це «вхідні» ворота, через які людина сприймає все багатство та різноманітність фарб та форм, звуків та запахів навколишнього світу. Повноцінне спілкування зі світом мистецтва багато в чому залежить від людського сприйняття. Відчуття кольору, форми, закінченості та рівноваги композиційного розташування об'єктів, відчуття «хорошої фігури» та лінії, почуття гармонії та дисгармонії, консонансу та дисонансу, почуття пропорції та багато іншого – весь цей величезний потенціал сенсорних можливостей організму є необхідною умовою повноцінної зустрічі особистості з естетичною об'єктом.

Сенсорна несприйнятливність, відсутність техніки та культури чуттєво-естетичного сприйняття дійсності та художніх творів призводять до різкого спотворення та зрештою до руйнування естетичного ефекту. Ось чому так важливо вже з молодшого шкільного віку, а, може, ще раніше, розвивати у дитини систему сенсорних почуттів. Цьому можуть допомогти шкільні предмети з естетичною спрямованістю. Однак момент чуттєвого сприйняття є лише першим необхідним поштовхом для пробудження складнішої діяльності. Таким чином чуттєве пізнання поєднує всі психічні процеси, що виникають у результаті безпосереднього впливу предметів, та впливають на наші органи чуття.

Емоції та мислення – це внутрішня діяльність, у якій первинна інформація про реальність піддається певній переробці. Емоції як процес є ніщо інше, як діяльність оцінювання інформації, що надходить у мозок, про зовнішній і внутрішній світ. Стародавні емоції були передформою мислення. Емоція «зацікавлено», «упереджено» оцінює дійсність і доводить свою оцінку до відома

організму мовою переживань. Якщо мислення створює поняття, пережиті емоції ведуть до виникнення емоційних узагальнень. У дітей ці узагальнення ще погано розмежовані з поняттями і часто поєднуються з ними.

Використовуючи багатство емоційних станів, можна успішно розвивати творчу уяву дитини. Цілеспрямовано організуючи фантазію дитини, можна формувати в неї культуру емоцій та почуттів. Велику роль емоцій у творчому процесі визнавав і В. Вернадський. Він писав: «Кажуть: одним розумом можна все осягнути. Не вірте! ... Одна нитка розум, інша – почуття, і вони стикаються у творчості».

Розвиток творчих здібностей молодших школярів є однією із першочергових проблем системи початкової загальної освіти. Творчість – діяльність, що створює щось нове, оригінальне, що потім входить до історію розвитку як самого творця, а й науки і мистецтва. Можливості всебічного розвитку особистості молодшого школяра, як розвиток його творчих здібностей, а й розвиток його емоційної сфери учня.

Потенціал у розвитку емоційної сфери здобувачів початкової освіти містить музичне мистецтво та власне дитяча музично-творча діяльність. Саме цей вид діяльності може вважатися провідним у розвитку емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку, оскільки він сприяє розвитку емоційно-чуттєвої сфери особистості дитини і внутрішнього духовного світу в цілому, за допомогою яскравих переживань, які здатна викликати музика. Музичне мистецтво в освітніх закладах, супроводжуючи дитину в навчальному та виховному процесах, є засобом формування свідомості, чуттєво-емоційної сфери, естетичного ставлення до навколишнього світу, розвитку творчого потенціалу особистості (Локарева, 2016).

У процесі взаємодії з музичним мистецтвом у здобувача початкової освіти розвиваються такі якості особистості як: асоціативне мислення, інтуїція та усвідомлення музики, музично-слухова спостережливність та тривалість уваги у процесі слухання, здатність до музичного узагальнення і, як наслідок, цілий спектр чуттєвого бачення світу.

Образотворча діяльність – це специфічне образне пізнання дійсності. Малювання, ліплення, аплікація – види образотворчої діяльності, основне призначення якої – образне відображення дійсності, що мають неоціненне значення у формуванні особистості дитини. Малюнок допомагає розвивати почуття внутрішнього контролю, сприяє зниженню рівня втоми. Малювальна терапія є активним методом. До ряду емоційних проблем, що є пріоритетними для реалізації в методі малюнкової терапії, належать емоційна депривація дитини, труднощі її емоційного розвитку та ситуативного емоційного стану,

підвищена тривожність. На заняттях з образотворчого мистецтва з музичним супроводом можна вирішувати як традиційні завдання з формування образотворчих умінь і навичок, так і специфічні завдання з корекції та розвитку емоційної і пізнавальної сфери дитини.

Театралізована діяльність сприяє інтенсивному розвитку емоційно-особистісної сфери учнів. Допомагає розвивати вміння виразно говорити, вести діалог, грати вірші, казки, оповідання, міні-сценки; володіти лялькою, іграшкою та всіма доступними видами театру. Гра може змінити ставлення дитини до себе, її настрій, способи спілкування з однолітками. Виконуючи ролі персонажів із різними характерами, учні приміряють різні моделі соціальної поведінки, наслідуючи своїх героїв, говорять правильно, емоційно, виразно.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Мистецтво відкриває в дитині практично необмежені можливості для самовдосконалення і самореалізації як у творчості, і в її продуктах. Інтерес до продуктів творчої діяльності дитини з боку однолітків та дорослих підвищує самооцінку та самосприйняття дитини, а це є вирішенням найважливішого завдання: адаптації дитини за допомогою мистецтв та художньої діяльності до умов макросоціального середовища.

Таким чином, розвиток емоційної сфери здобувачів початкової освіти не можливий без мистецтва – найпотужнішого засобу виховання та освіти, тому що арт-терапевтичні методики сприяють гармонізації особистості через формування здібностей самопізнання та самовираження, коригують психоемоційний стан дитини, психофізіологічні процеси за допомогою мистецтва. Дитина в НУШ є активним суб'єктом творчої діяльності, вільно спілкується з мистецтвом, освоює терміни та поняття, пов'язані з ним, розширює межі своєї діяльності за власною ініціативою та бажанням. Орієнтація на особистість дитини у педагогічному процесі, прояв уваги до її внутрішнього світу, турбота про її індивідуальні творчі здібності, також є неодмінною умовою емоційного розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти (2017). Взято з : http://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_18-08-2017.pdf
2. Локарева, Г. В. (2016). Можливості використання музикотерапії в загальноосвітніх закладах. *Мистецтво та освіта: науково-методичний журнал «Педагогічна думка»*, 4 (82), 7–11.
3. Просіна, О. (2018). Розвиток емоційного інтелекту як основа формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики. *Гірська школа українських Карпат*, 18, 119–122.
4. Прядко, О. М. (2021). Розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку засобами музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 195, 110–114.

5. Цурка, О. (2018). Емоційний розвиток дітей. Як батьки можуть допомогти і не нашкодити. Взято з : <https://nus.org.ua/view/emotsijnyj-rozvytok-ditej-yak-batky-mozhut-dopomogty-i-ne-nashkodyty/>

THEORETICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE EMOTIONAL SPHERE OF PRIMARY EDUCATION STUDENTS BY MEANS OF ART

Olena Zubarieva

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of Music and
Choreography Department

SHEI "Donbas State Pedagogical University"

Sloviansk, Donetsk region, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-8522-821X

zuolg2502@gmail.com

Abstract. The article provides a theoretical analysis of the scientific literature on the problem of the possibilities of various types of art in the formation of the emotional sphere of a student of primary education. In connection with this, the author shows the specificity of art in its emotional impact on a primary school student and the associated mechanism of educational influence. The essence of the concepts "emotions", "emotional sphere" is revealed. Psychological and pedagogical conditions are highlighted to ensure the emotional development of students of primary education through the means of art. The specified functions performed by art, affecting the emotional sphere of primary education students.

O. Vesna, N. Kovryga, T. Komarova, T. Kotyk, N. Kotyakhova, I. Lysenkova, O. Melnyk, E. Nosenko, I. Rozhko and others devoted their works to the development of emotional response to music and the development of the emotional sphere of the younger student. Also, the peculiarities of emotional development were studied by O. Prosina, O. Pryadko, J. Reikovskiy, O. Tsurka.

The possibilities of integrated artistic activity in the development of the emotional sphere of the primary school pupil are noted by the authors L. Vashchenko, O. Haidamak, L. Masol, O. Kolotylo, G. Kizilova, N. Lemesheva, O. Lobova, T. Rubla, I. Med, T. Shcheglov, O. Shcholokova and others. The integrated approach proposed in the program activates artistic and imaginative, associative thinking, promotes creativity, makes it possible to develop emotional sensitivity, intuition, etc. and, above all, to form subject artistic competencies in the process of practical activity.

Junior school age is sensitive in the development of the emotional sphere. This period is characterized by special emotional vulnerability, receptivity, sensitivity. Therefore, one of the leading tasks of the comprehensive development of the child is the development of the emotional sphere of the primary school student by means of art. The purpose of the study is to theoretically substantiate the emotional development of junior schoolchildren through art.

Emotions, feelings of a student of primary education represent a certain area that attracts attention and are an integral part of his development. The close attention of researchers to the emotional sphere of the personality is connected with the fact that the level of development of emotional sensitivity affects the worldview of the child and his perception of the surrounding reality.

The carried out scientific and theoretical analysis of the problem of the development of the emotional sphere of children made it possible to reveal fundamental statements and to establish that the types of activities that cause an emotional reaction of the subject have a special role in the development of the emotional sphere of younger schoolchildren; various types of arts play a leading role in the development of the emotional sphere of younger schoolchildren, as they introduce them to various emotional states, make them more capable of experiencing those emotions that are part of the

temperament structure of this age, thereby expanding and deepening contacts with the surrounding reality and with by other people

Artistic activity is the Interconnection of different types of art and art activities, which the art activity represents the interrelation of different types of art activities, and promotes the child's acquaintance with the world of art based on the unified laws of artistic perception and the development of his or her emotional sphere. Communication with various types of art allows you to realize the emotional component of education.

Key words: emotions; emotional sphere; emotional response; emotional intelligence; emotional literacy; aesthetic perception; art; pedagogical process.

REFERENCES

1. Derzhavnyy standart pochatkovoyi osvity (2017).[State standard of primary education]. URL : http://nus.org.ua/wpcontent/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_18-08-2017.pdf [in Ukrainian].
2. Lokaryeva, H. V. (2016). *Mozhlyvosti vykorystannya muzykoterapiyi v zahal'noosvitnikh zakladakh.* [Possibilities of using music therapy in general educational institutions.]. *Mystetstvo ta osvita: naukovo-metodychnyy zhurnal «Pedahohichna dumka», № 4 (82), 7-11.* [in Ukrainian].
3. Prosina, O. (2018). *Rozvytok emotsiynoho intelektu yak osnova formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh vchyteliv muzyky.* [Development of emotional intelligence as a basis for the formation of professional competence of future music teachers]. *Hirs'ka shkola ukrayins'kykh Karpat. № 18, 119-122.* [in Ukrainian].
4. Pryadko, O. M. (2021). *Rozvytok emotsiynoho intelektu u ditey molodshoho shkil'noho viku zasobamy muzychnoho mystetstva.* [Development of emotional intelligence in children of primary school age by means of musical art]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky, Vypusk 195, Kropyvnyts'kyy, 110-114.* [in Ukrainian].
5. Tsurka, O. (2018). *Emotsiynyy rozvytok ditey. Yak bat'ky mozhut' dopomogty i ne nashkodyty.* [Emotional development of children. How parents can help and not harm.]. URL : <https://nus.org.ua/view/emotsijnyj-rozvytok-ditej-yak-batky-mozhut-dopomogty-i-ne-nashkodyty/> [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції
28.11.2021 р.